

PŘÍSPĚVEK UZAVŘEN BEZ ROZPORU KE DNI 14. 11. 2018

Daň z příjmů

534/14.11.18 Převod naspořených prostředků z penzijního připojištění se státním příspěvkem na doplňkové penzijní spoření nebo penzijní pojištění

Předkládá: Ing. Lenka Nováková, daňový poradce, č. osv. 4991

1. Cíl příspěvku

Cílem příspěvku je posílení právní jistoty na straně daňových poplatníků v případě ukončení „staré“ smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem a převedení naspořených prostředků v **plné výši** na „novou“ smlouvu o doplňkovém penzijním spoření, která splňuje podmínky stanovené zákonem č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření nebo na „novou“ smlouvu o penzijním pojištění, která splňuje podmínky stanovené zákonem č. 586/1991 Sb., o daních z příjmů (dále jen „ZDP“).

2. Obecný popis situace

Penzijní připojištění se státním příspěvkem vzniklo v roce 1994 vydáním zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením jako státem regulovaný spořicí produkt dlouhodobého a relativně bezpečného ukládání a zhodnocování peněžních prostředků.

V souvislosti s důchodovou reformou byly penzijní fondy spravující penzijní připojištění se státním příspěvkem převedeny do tzv. transformovaných fondů a od 1. ledna 2013 již nebylo možné do nich vstoupit. Smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem tak bylo možné uzavřít nejpozději do 30. listopadu 2012.

Doplňkové penzijní spoření bylo zavedeno od 1. 1. 2013 a je upraveno zákonem č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. Vznikly tzv. účastnické fondy, které spravují doplňkové penzijní spoření. V současné době je možné uzavřít s penzijní společností smlouvu o doplňkovém penzijním spoření.

Jelikož však původní „staré“ smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem byly ponechány a stále běží v původním režimu, v současné době tedy existují daňoví poplatníci, kteří mají uzavřenou „starou“ smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem, a daňoví poplatníci, kteří mají uzavřenou „novou“ smlouvu o doplňkovém penzijním spoření.

Někteří daňoví poplatníci mohou mít také uzavřenu smlouvu o tzv. penzijním pojištění. ZDP v § 15 odst. 5 stanoví podmínky, které musí být splněny, aby bylo možné úhrn zaplacených příspěvků na penzijní pojištění poplatníkem za zdaňovací období odečíst od základu daně.

Smlouva o penzijním pojištění musí být uzavřena mezi poplatníkem a institucí penzijního pojištění (viz definice níže) nebo je jinak sjednaná účast poplatníka na penzijním pojištění u instituce penzijního pojištění. Výplata plnění z penzijního

pojištění musí být sjednána až po 60 kalendářních měsících a současně nejdříve v roce, kdy poplatník dosáhne 60 let.

Institucí penzijního pojištění (§ 6 odst. 16 ZDP) se rozumí poskytovatel finančních služeb oprávněný k provozování penzijního pojištění bez ohledu na jeho právní formu, který je

a) provozován na principu fondového hospodaření,

b) zřízen pro účely poskytování důchodových dávek mimo povinný důchodový systém na základě smlouvy nebo na základě jinak sjednané účasti na penzijním pojištění a vykonává činnost z toho vyplývající a

c) povolen a provozuje penzijní pojištění v členském státě Evropské unie nebo státě tvořícím Evropský hospodářský prostor a podléhá dohledu příslušných orgánů v tomto státě.

Dle § 4 odst. 2 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a dle § 19 odst. 3 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, poplatník nemůže mít souběžně dvě a více smluv o penzijním připojištění se státním příspěvkem/doplňkovým penzijním spořením, na které platí příspěvky. Jedinou výjimkou, kdy poplatník může mít uzavřeno více smluv zároveň, je tzv. zmrazení smlouvy. Státní příspěvek je poskytován pouze na jedno penzijní připojištění/doplňkové penzijní spoření dle rodného čísla poplatníka. Jakmile Ministerstvo financí zjistí, že dva (a více) penzijní fondy evidují stejného poplatníka, vzniká tzv. duplicita. Ministerstvo financí nepřizná státní příspěvek do té doby, než je duplicita vyřešena a poplatník tak u jednoho z fondů smlouvu zmrazí či ukončí.

Vzhledem k výše uvedenému tak mohou nastat situace, kdy se poplatník rozhodne ukončit „starou“ smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem a uzavřít „novou“ smlouvu o doplňkovém penzijním spoření popřípadě uzavřít „novou“ smlouvu o penzijním pojištění. Předpokládáme, že nová smlouva o penzijním pojištění bude splňovat veškeré podmínky stanové ZDP pro uplatnění odčitatelné položky od základu daně.

Prostředky naspořené na smlouvě o penzijním připojištění budou **plně** poplatníkem převedeny na „novou“ smlouvu (tj. žádná hodnota nebude poplatníkovi penzijním fondem vyplacena). Převod prostředků ze „staré“ smlouvy na „novou“ smlouvu může nastat v rámci jednoho transformovaného fondu/účastnického fondu nebo i v rámci různých fondů.

Obdobná situace může nastat i v případě poplatníka, který má již uzavřenou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření s určitým účastnickým fondem, avšak rozhodne se tuto smlouvu ukončit a naspořené prostředky **v plné výši** převést na jinou „novou“ smlouvu o doplňkovém penzijním spoření, kterou uzavře s jiným účastnickým fondem.

3. Rozbor problematiky

§ 15 odst. 5 ZDP stanoví, že pokud poplatníkovi jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem, penzijní pojištění nebo doplňkové penzijní spoření **zaniklo bez nároku na penzi, jednorázové vyrovnání nebo jednorázové plnění z penzijního pojištění a současně** bylo poplatníkovi **vyplaceno odbytné nebo jiné plnění související se zánikem penzijního pojištění**, nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně zaniká a příjmem podle § 10 ve zdaňovacím období, ve kterém k tomuto zániku došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v uplynulých deseti letech z důvodu zaplacených příspěvků na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem nebo penzijní pojištění nebo doplňkové penzijní spoření základ daně snížen.

Důvodová zpráva neposkytuje bližší vysvětlení k výše uvedenému ustanovení, neboť v té době spíše řešila otázku zavedení penzijního pojištění poskytovaného institucemi penzijního pojištění v zahraničí (tj. EU, Norsko a Island) z důvodu zajištění slučitelnosti s primárním právem EU.

Dle striktního jazykového výkladu výše uvedeného ustanovení by bylo možné uzavřít, že při předčasném ukončení smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem/o doplňkovém penzijním spoření/o penzijním pojištění (tj. spoření zaniklo bez nároku na penzi) a převedením naspořených prostředků v plné výši na novou smlouvu (tj. poplatníkovi bylo vyplaceno odbytné nebo jiné plnění související se zánikem penzijního pojištění), došlo k porušení podmínek stanovených v §15 odst. 5 ZDP. Poplatníkovi by tak vznikla povinnost v roce ukončení penzijního připojištění se státním příspěvkem/doplňkového penzijního spoření/penzijního pojištění za posledních uplynulých deset let dodanit v § 10 ZDP příspěvky, které uplatnil jako položku snižující základ daně.

Pokud by byl aplikován tento striktní výklad, poplatník by byl po celou dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem/doplňkového penzijním spoření/penzijního pojištění omezen v možnosti jakéhokoliv převodu svých naspořených prostředků mezi jednotlivými transformovanými fondy/účastnickými fondy (tj. od okamžiku uzavření smlouvy až po její řádné ukončení ve formě výplaty penze by byl povinen být stále u stejného transformovaného fondu/účastnického fondu/instituce penzijního pojištění) a tím by mu bylo znemožněno rozhodovat o míře budoucího zhodnocení svých naspořených prostředků na stáří, která se mezi jednotlivými transformovanými fondy (účastnickými fondy) může lišit. Nebyl by tak umožněn převod prostředků ze starého penzijního připojištění se státním příspěvkem na nové doplňkové spoření (bez sankce poplatníka ze strany ZDP), který umožňuje účastníkům doplňkového penzijního spoření si volit odlišné strategie spoření v průběhu trvání smlouvy, a tím ovlivňovat budoucí výši svých naspořených prostředků.

I přesto, že ustanovení § 15 odst. 5 ZDP neobsahuje obdobnou definici jako je uvedena v § 15 odst. 6 ZDP v případě soukromého životního pojištění:

„Dojde-li před skončením doby 60 kalendářních měsíců od uzavření smlouvy nebo před rokem, ve kterém pojištěný dosáhne 60 let k výplatě pojistného plnění ze soukromého životního pojištění, jiného příjmu, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, nebo k předčasnému ukončení pojistné smlouvy,

*nárok na nezdanitelnou část základu daně zaniká a příjmem podle § 10 ve zdaňovacím období, ve kterém k této skutečnosti došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v uplynulých 10 letech z důvodu zaplaceného pojistného základ daně snižen; toto se neuplatní v případě plnění, kdy došlo ke vzniku nároku na starobní důchod nebo invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně nebo v případě, stane-li se pojištěný invalidním ve třetím stupni podle zákona o důchodovém pojištění nebo v případě smrti a **s výjimkou pojistných smluv, u nichž nebude vyplaceno pojistné plnění nebo odkupné a zároveň rezerva, kapitálová hodnota nebo odkupné bude přímo převedeno na jinou smlouvu soukromého životního pojištění splňující podmínky pro uplatnění nezdanitelné části základu daně.***

domníváme se, že úmyslem zákonodárce nebylo sankcionovat daňové poplatníky za převod veškerých naspořených prostředků na „novou“ smlouvu o doplňkovém penzijní spoření popřípadě na novou smlouvu penzijního pojištění i s ohledem na to, že poplatník nemůže mít sjednáno více aktivních smluv o penzijním připojištění se státním příspěvkem/o doplňkovém penzijním spoření.

Pokud tedy poplatník ukončí „starou“ smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem a převede naspořené prostředky **v plné výši** na „novou“ smlouvu o doplňkovém penzijní spoření, která splňuje podmínky stanové zákonem č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření nebo na „novou“ smlouvu o penzijním pojištění, která splňuje podmínky stanovené zákonem č. 586/1991 Sb., o daních z příjmů (dále jen „ZDP“), navrhuje uzavřít, že podmínky stanovené v § 15 odst. 5 ZDP jsou zachovány a nevzniká tak poplatníkovi povinnost dodanit uplatněné příspěvky za uplynulých deset let v § 10 ZDP.

Stejný postup by měl být aplikován i v případě, že poplatník, který má již uzavřenou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření s určitým penzijním fondem, avšak rozhodne se tuto smlouvu ukončit a naspořené prostředky **v plné výši** převede na jinou „novou“ smlouvu o doplňkovém penzijním spoření s jiným účastnickým fondem popřípadě v plné výši převede naspořené prostředky na novou smlouvu o penzijním pojištění splňující podmínky ZDP.

4. Závěr

Po projednání příspěvku na KOOV navrhuje názor GFR vhodně publikovat.

Stanovisko GFR:

Možnost převedení všech dosud naspořených prostředků účastníka k jiné penzijní společnosti je legislativně upravena pro doplňkové penzijní spoření v ust. § 27 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o doplňkovém penzijním spoření“), resp. dříve v ust. § 24 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, ve znění pozdějších předpisů. V ust. § 27 odst. 1 zákona o doplňkovém penzijním spoření je mimo jiné uvedeno, že: „**Účastník má nárok na převedení prostředků účastníka k jiné penzijní společnosti v případě, že doplňkové penzijní spoření zaniklo podle § 8 písm. d) nebo e);**“.

Při převodu prostředků se na nové smlouvě o doplňkovém penzijním spoření dosažená spořicí doba ze smlouvy předcházející zachovává a účastníkovi/poplatníkovi nevzniká povinnost dodanit uplatněné částky snižující základ daně za předchozích deset let. Obdobně to platí i při přestupu z transformovaného fondu do účastnického fondu v rámci stejné i jiné penzijní společnosti. Účastník/poplatník je povinen zdanit uplatněné příspěvky pouze v případě, že u navazující smlouvy nesplní zákonné podmínky normované v § 15 odst. 5 zákona o daních z příjmů. Příjmem jsou podle § 10 zákona o daních z příjmů pak všechny částky, o které si v uplynulých 10 letech snížil základ daně, tj. i ty, jež si uplatnil z původní smlouvy.

Toto neplatí při převodu prostředků z penzijní společnosti na instituci penzijního pojištění definovanou v ust. § 6 odst. 16 ZDP – není zde opora ve výše uvedeném ust. § 27 zákona o doplňkovém penzijním spoření. To znamená, že účastník/poplatník má tak povinnost dodanit částky, o které mu byl v předchozích deseti letech základ daně snížen z důvodu zaplacených příspěvků.